

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PRA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.**

NICHITA STĂNESCU

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE

A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA-ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT

OCTOMBRIE 2016 | ANUL VII | NR. 10 (79)

IN MEMORIAM SZABÓ ZOLTÁN

A trecut mai bine de un an de când ne-am luat rămas bun de la colegul nostru Szabó Zoltán, binecunoscutul Judika și pe bună dreptate familia sa și-a făcut o datorie de onoare prin organizarea acestei expoziții programată de însăși artistul încă în viață.

PAG. 11

Un filosof de vocație: Constantin Rădulescu-Motru

Eugeniu NISTOR

ALĂTURI DE P.P. NEGULESCU, ION PETROVICI, MIRCEA FLORIAN Ș.A.,
(...) C. RĂDULESCU-MOTRU A IMPRIMAT UN SUFLU NOU ÎN PREDAREA ȘI
ÎNȚELEGEREA DISCIPLINELOR UMANISTE ÎN SPAȚIUL AUTOHTON; (...) EL
SUSȚINÂND DESPĂRȚIREA FILOSOFIEI DE PSIHOLOGIE...

PAG. 4-5

Ion Agârbiceanu. Patosul suferinței

Iulian BOLDEA

MESAJUL LUI AGÂRBICEANU ESTE LIMPEDE TRASAT, ÎN NARAȚIUNILE
SALE CE SE RELEVĂ, DEOPOTRIVĂ, DE LA LEGITIMAREA UNEI ETICI A RE-
ALISMULUI, CA ȘI DE LA EXIGENȚELE UNUI REALISM ETIC.

PAG. 3

ÎN ACEST NUMĂR:

POEZII DE

Armina-Flavia ADAM

Mădălina PORIME

Luca CIPOLLA

PROZĂ DE

Mediana STAN

INTERVIU CU ACTORUL

Daniel POP

Muzică și literatură în atelierul lunii septembrie

Mircea Rusu a cântat din nou după 15 ani la Târgu-Mureș

Adrian RENTEA

Cu câteva zile înainte de sosirea toamnei pe meleagurile mureșene, a revenit, după două luni de pauză, cenaclul LitArt. Ediția din septembrie, a șaptea la număr, s-a bucurat de prezența a doi invitați surpriză. Dacă actorul Nicu Mihoc ne-a onorat cu prezența și la ultima ediție de dinainte de vacanță, cantautorul Mircea Rusu a luat pentru prima dată contact cu atmosfera cenaclului; acceptând invitația, potrivit propriilor mărturisiri, de dragul experiențelor trăite la cenaclurile *Excelsior* și *Radio*, experiențe încărcate de o efervescență spirituală, fără de care cariera sa n-ar fi fost posibilă.

După prezentările de rigoare, maestrul Mihoc le-a dezvăluit celor prezenți – suficient de mulți, dar nu autosuficienți; vorba amfitrionului, Adi Giurgea – motivul prezenței sale, citind câteva din poeziile Mădălinei Porime „pentru că poezilor le este greu să citească din propriile creații, pe când actorii nu au această problemă”. Poeziile citite (*Extensii*, *Șoapte*, *Șsst*, *Un fir de nisip*) au fost caracterizate de Călin Crăciun drept un continuu scandal al Mădălinei Porime cu cei ce o citească ori o ascultă; autoarea având mereu ceva de imputat, ceea ce poate fi dezarmant pentru cititor. O poezie compasivă, în care adună ceea ce o macină; însă care păcătuiește printr-un tangaj mare, versuri inutile, cu un limbaj asupra căruia ar trebui intervenit chirurgical, în opinia lui Constantin Nicușan. Progresul este însă evident a conchis criticul, laudând și talentul oratoric al lui Nicu Mihoc, care parcă rescrie atunci când citește, așa cum a rezumat și Călin Crăciun.

Partea de proză a seriei a fost asigurată de Petre Istrate, care a prezentat publicului un fragment din romanul *Băstinașul*; roman apărut de curând la editura clu-

jeană Eikon, și din care ați putut citi un fragment în revista LitArt. Frântura citită acum a generat mai multe obiecții din partea ambilor critici. Scos din context, textul dă senzația de amputare, cu foarte multe direcții tematice deschise; Călin Crăciun semnaland și un exces de detalii explicative, în timp ce Constantin Nicușan a fost de părere că textul ar câștiga în putere asupra cititorului sub formă de proză scurtă, sau ca scenă de teatru; îndemnându-l pe scriitor să se mai aplece asupra lui, deoarece toate marile romane au fost scrise și rescrise de „n”-ori.

În continuarea seriei, cei prezenți au avut parte de un scurt, dar plăcut, intermezzo muzical, asigurat de cantautorul Mircea Rusu, care a interpretat într-o manieră inedită – cel puțin pentru subsemnatul – câteva din piesele care l-au făcut celebru; astfel că, deși cenaclul LitArt își mai spune

și atelier de literatură, de fapt este un cenaclu al artelor în adevăratul sens al cuvântului.

După această scurtă evadare în muzică, ne-am reîntors la poezie prin vocea și creațiile poetei Armina Flavia Adam, care ne-a citit un calup destul de consistent din poeziile sale. Pe cât de consistent, pe atât de valoros, lucru evidențiat de ambii critici care au fost de acord că poeta stăpânește bine tainele actului liric. „O cascadă de virtualități poetice” a fost caracterizarea lui Călin Crăciun; potrivit acestuia, autoarea trecând prin mai multe vârste ale poeziei, ca într-o continuă căutare a propriei voci, cu o înșiruire de metafore aparținând stilului tradițional, care poate nu și-au găsit cea mai adecvată formă în peisajul actual predominant de poezia de factură confesivă. Metafore totuși bine elaborate, a ținut să precizeze și Constantin Nicușan, singura lui

nemulțumire fiind legată de mesajul care ar trebui esențializat.

La final, după ce A. A. Giurgea a declarat închisă această ediție a cenaclului, anunțând și următoarea întâlnire pentru data de 25 octombrie, lumea s-a strâns în jurul lui Mircea Rusu care, după a rememorat debutul lui împreună cu regretatul Ioan Gyuri Pascu, cel care trecuse în neființă doar cu o zi înainte; și pe care îl sfătuiuse în tinerețe să nu mai facă piese triste „că le faci degeaba, numai când îți aude numele, numai când te vede omul deja râde și tu cânti cântece triste”. Mircea Rusu i-a dedicat lui Gyuri Pascu și povestirea sa „Onucii florilor”, pe care a lecturat-o cu vădită emoție în fața audienței. A fost un adio trist, toți cei prezenți plângându-l pe cel care a fost Ioan Gyuri Pascu, dar și deplângând starea actuală a muzicii și a culturii românești în general.

Iulian BOLDEA

Și în cazul lui Agârbiceanu se poate vorbi de o consonanță indiscutabilă între tribulațiile biografiei și relieful operei, ca și între om și umbra sa creatoare sau între ființa atât de atașată de valorile unei etici creștine și peisajul în care și-a înscris devenirea. Nu e deloc întâmplător faptul că reprezentarea unei umanități suferinde e însoțită de un sentiment al relativității lucrurilor, fenomenelor și situațiilor epice, scriitorul considerând, de altfel, că prin suferință oamenii își descoperă nu numai propriile limite, ci și capacitatea de mântuire, de purificare și regenerare morală, toate însoțite de contemplarea senină a lumii, din perspectiva unei etici creștine de incontestabilă consistență. Realismul promovat de scriitor are, de la primele narațiuni, până la cele aparținând epocii mature, o coloratură etică. Voința de reprezentare obiectivă a realității consună, în concepția și practica scriiturii, cu o viziune unificatoare, în măsura în care în centrul întregii creații a lui Agârbiceanu se regăsește ființa umană, cu dimensiunile și gradele sale specifice de reprezentare.

Cu o arhitectură diversă, relieful operei lui Agârbiceanu este articulat prin intermediul unor teme coerent structurate,

din perspectiva mai largă a realismului etic: sensul omului în lume, relația dintre individ și istorie, raportul paradoxal dintre suflet și spirit, dintre sacru și profan sau dintre imanentă și transcendență. Din această perspectivă, ființa umană este una care, pentru a-și desăvârși substanța și conduita interioară, trebuie să apeleze la credința creștină, să-și asume semnificațiile modelului christic, prin jertfă, seninătate, împăcare, definirea condiției poprii desăvârșindu-se, astfel, prin continuă propensiune spre absolut, prin tentarea surmontării limitelor și a obstacolelor și reprezentarea existenței ca suferință, ca mântuire prin jertfă cotidiană și renunțare.

Exemplare sunt, în această privință, portretele cu vibrație intensă ale unor ființe anonime, de mare umilitate și, în același timp, de acută demnitate a înțelegerii rosturilor existenței, ființe ce se regăsesc în *Fefelega*, *Luminița*, *Copilul Chivei*, *Prăginel*, *Fișpanul*, în care scriitorul surprinde, cu fină vibrație afectivă, o gamă amplă de stări sufletești și de nuanțe ale trăirii afective, de la dragostea față de copii împinsă la limita sacrificiului tragic și a resemnării cronice din *Fefelega*, la destinul babei Măia, a cărei dorință este aceea de a muri creștinește, având la căpătâi o lumânare (*Luminița*), sau la truda neconținută a lui Niculai a Firii, poreclit Fișpanul. Portretele, evenimentele narative sau redarea conflictelor revelează dominantele unei viziuni în care umanismul se împletește cu redarea obiectivă, autentică a figurilor și contextelor, sau cu

tentația descifrării dominantelelor morale. Fascinația acestei umanități marcate de suferință, umilințe, sărăcie sau frustrări cuprinde și o latură de mister, prin revelarea conflictului, dureros uneori, dintre lumea concretă și aspirația spre o transcendență ce rămâne, cel mai adesea, mută. Experiența de preot a scriitorului atrage după sine cunoașterea directă a durerilor, suferințelor, a sărăciei din satele Apusenilor.

Figurarea suferinței, a infirmităților umane, a tarelor biologice sau morale domină multe dintre narațiunile prezente în volumele de proză scurtă publicate după 1918 (*Popa Man*, *Chipuri de ceară*, *Spaima*, *Prăpastia*, *Diavolul*, *Dezamăgire*, *Visurile*, *Singurătate*, *Primăvara*), în care se regăsesc linii ale evocării atmosferei de mister și fantasmatic ale lumii Apusenilor. Nuvele precum *Fișpanul*, *Gheorghiuț*, *Copilul Chivei*, *Teleguț*, *Prăginel*, *Fefelega*, *Luminița*, *Iarnă grea*, *Vârvoara*, *Ceasul rău*, *Melentea* aduc în scenă biografii concentrate, sublimite, aflate sub spectrul tragicului resemnat. Mesajul lui Agârbiceanu este limpede trasat, în narațiunile sale ce se relevă, deopotrivă, de la legitimarea unei etici a realismului, ca și de la exigențele unui realism etic. Acest mesaj poate fi formulat cât se poate de clar astfel: oamenii care pierd calea dreaptă a eticii creștine, a umanismului, a echilibrului sufletelesc eșuează, devin suflete damnate, conștiințe chinuite, pierdute în labirintul lumii, dar și în labirintul propriului eu. Din peisajul uman al Apusenilor se detașează lumea minerilor, categorie marginală, ce trăiește

în condiții precare, desenată de scriitor în tușe sugestive, aspre, concise, de o expresivitate minimalistă. Lumea minerilor e evocată și în romanul *Arhanghelii*, monografie a unui ținut, dar și monografie a unei patimi, aceea a îmbogățirii. Reușita existențială sau eșecul se datorează funcționării sau secării filoanelor aurifere din mină. Cazul directorului Rodean este exemplar pentru lumea băieșilor, iar proprietarul minei „Arhanghelii” trăiește mirajul îmbogățirii, într-un ritm trepidant, de care e cuprins întreg satul. Eșecul lui Iosif Rodean e strâns legat de declinul minei, dar și de fascinația malefică a aurului asupra conștiinței sale labile, neinstare să reziste tentației înavuțirii rapide. Proză de largă cuprindere a unei realități surprinse în multiplele ei metamorfoze, și, în același timp, de adâncă înțelegere a sufletului omenesc, opera lui Agârbiceanu prelungește exemplar tradiția prozei transilvane inaugurată de Slavici și continuată de Rebreanu sau de Pavel Dan.

Viziunea aspră, unele subtilități de analiză psihologică, lirismul „rece” (Mircea Zăciu), depășirea edulcorării, a ornamenticii convenționale și a idilismului tipice pentru ideologia sămănătoristă, investigarea cu minuție a convulsiilor sufletești și a umanității Apusenilor, în narațiuni ce îmbină descrierea și observația morală sunt însușiri reprezentative ale unui demers narativ de mare interes, ce ilustrează cu asupra de măsură exigențele eticii realismului.

TEATRUL ARIEL - PROGRAMUL LUNII NOIEMBRIE

- Duminică, 6 noiembrie, de la ora 11, la sediu, *Capra cu trei iezi*
- Marți, 8 noiembrie, de la orele 10 și 11,30, la Sighișoara, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Miercuri, 9 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la Făgăraș, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Luni, 14 noiembrie, de la 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Marți, 15 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Miercuri, 16 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Joi, 17 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*

- Vineri, 18 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Duminică, 20 noiembrie, de la ora 11, la sediu, *Crăiasa zăpezii*
- Luni, 21 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Marți, 22 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Miercuri, 23 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Joi, 24 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*
- Vineri, 25 noiembrie, de la orele 9,30 și 11, la sediu, *Fantastica aventură a șoricelului Roade-n Gând*

Eugeniu NISTOR

Ampla și profunda operă filosofică, psihologică și pedagogică a lui Constantin Rădulescu-Motru ne îndreptățește să credem că opțiunea sa profesională nu a fost deloc întâmplătoare: autoreflexia și îndemnul la cunoașterea de sine, urmate după pilda anticilor, ca și exemplul faptic al dascălilor săi – între care strălucște Titu Maiorescu –, i-au îndreptat pașii către ademenitoare chemări ale filosofiei. Se va înțelege însă că din această ecuație nu trebuie exclus nici cadrul familial și nici mediul social largit în care a evoluat și s-a instruit. Așadar Constantin Rădulescu s-a născut la 2 februarie 1868, în așezarea Butoiești din județul Mehedinți, mama sa, Judita, fiind fiica moșierului Ion Butoi, a decedat la scurt timp după nașterea sa, iar tatăl său, Radu Popescu, a fost (după unele surse) fiul ecumenului și cărturarului Eufrosin Poteca de la Mănăstirea Gura Motrului. În localitatea natală tânărul Constantin va urma doar primul an al școlii primare, fiind înmatriculat apoi la institutul craiovean de băieți al lui Gustav Arnold, unde va urma și liceul, fiind remarcat de dascălul său pentru dotarea specială la matematică. Se înscrie încă de la o vârstă fragedă (avea doar 17 ani!) la Universitatea din București, urmând, în paralel, cursurile complete la două specializări: drept și filosofie. În timpul studenției atrage atenția lui Titu Maiorescu – titularul cursurilor de *Logică și Istoria filosofiei contemporane*, prin intermediul cărora tinerii se familiarizau cu noțiunile de logică și cu cele mai noi descoperiri ale gândirii occidentale –, relațiile dintre dascăl și discipol devenind, cu timpul, tot mai strânse și chiar “trienferându-se în legături de prietenie”¹

În anul 1888 își ia licența în drept cu lucrarea *Despre contracte*, cu mențiunea *magna cum laudae*, iar în anul următor și licența în filosofie, cu teza *Realitatea empirică și condițiunile cunoștinței*. În perspectivele rodnice ale „direcției maioreștiene” – deschise în epocă

UN FILOSOF DE VOCAȚIE: CONSTANTIN RĂDULESCU-MOTRU

de spiritul rector al mișcării junimiste, care își asumase drept misiune educarea noii generații de intelectuali români (cea de-a doua „junime”) după rigorile raționalismului modern occidental – prospătul absolut în filosofie pleacă la studii în străinătate, mai întâi în Franța și apoi în Germania. Ajuns la Paris, la celebra École de Hautes Études, tânărul Constantin Rădulescu urmează, timp de un an (1889), cursurile de filosofie materialistă ale lui Jules Soury, cele de psihologie ale lui Théodule Ribot și Charcot de la Salpêtrière, și exersează în laboratorul de psihologie experimentală al profesorului H. Béaunis. În Germania, la Munchen, audiază, între altele, timp de un semestru, cursurile profesorului Carl Sumpt; apoi pleacă la Facultatea de filosofie din Leipzig, care dobândise un prestigiu enorm în Europa datorită profesorului Wilhelm Wundt.² Aici va studia și va experimenta, în calitate de asistent preferat al profesorului german, până în 1893, când își trece doctoratul în filosofie cu teza *Cu privire la geneza teoriei lui Kant asupra cauzalității în natură / Zur Entwicklung von Kant's Theorie der Naturcausalität*.³ W. Wundt va exercita o influență benefică și de durată asupra tânărului Constantin Rădulescu care, tot în perioada studiilor germane, își va adăuga numelui și apelativul de „Motru”. De altminteri, prețuirea de care se bucura din partea filosofului german rezultă și din faptul că acesta îi publică teza de doctorat, în chiar anul susținerii ei, în revista *Philosophische Studien*, anul IX B, nr. 3-4 Het / 1883, iar importanța acesteia este semnificativă din moment ce în-suși Henri Bergson o citează în volumul său *Introduction de la Metaphysique*.⁴

Întors în țară, Constantin Rădulescu-Motru funcționează câteva luni ca judecător la București, în 1894 fiind numit bibliotecar la Fundația Universitară Carol I, unde rămâne până în ianuarie 1898. Cariera sa universitară începe în mai 1897, când devine conferențiar de istoria filosofiei antice și de estetică la Facultatea de Litere și Filosofie din București, unde în 1901 este promovat profesor. După reorganizarea facultății bucureștene, catedra pe care o deține filosoful se va numi de: Psihologie, Logică și Teoria cunoștinței. În 1918 a ocupat, pentru câteva luni, funcția de

director al Teatrului Național din București. În anul 1923 este ales membru al Academiei Române iar în perioada 1938-1941 devine președintele acesteia, fiind pe deplin îndreptățit să ocupe această înaltă funcție, atât de eminenta sa activitate cultural-educativă cât și de opera sa științifică publicată și, mai ales, de sistemul său filosofic fondat pe structura de idei a *Personalismului energetic*.

Concomitent cu activitatea de bibliotecar și cu cea didactică, el publică articole și studii filosofice în unele publicații autohtone și, în special, în *Convorbiri literare* și în *Noua Revistă Română*, al cărui fondator este în anul 1900 (care va apărea până în 1914). Este demn de admirație, efortul entuziast și stăruința filosofului, în această perioadă, de a întemeia în țară publicații și instituții în profil cultural-filosofic; astfel, în 1897 el fondează prima revistă românească axată pe filosofie – *Studii filosofice* –, în 1910 – Societatea Română de Filosofie, iar în 1923 – *Revista de filosofie* (prin transformarea mai vechii publicații *Studii filosofice*), ca organ de presă oficial al acesteia. În seria realizărilor sale editoriale ar trebui să mai amintim și înființarea revistei *Ideea europeană*, cu apariție între 1919-1928, dar și a *Revistei de psihologie practică*, în 1931, și a *Jurnalului de psihotehnică*, editat între 1937-1941. Alte publicații ale vremii l-au avut pe gânditor în colectivele lor redacționale, așa cum au fost: *Analele de psihologie*, *Albina*, *Convorbiri literare*, *Convorbiri didactice*, *Liga română* ș.a.; dar și publicații străine s-au simțit onorate de prezența numelui acestuia în comitetele lor, așa precum a fost revista franceză *Journal de Psychologie normale et pathologique*, aflată sub direcția lui Pierre Janet și George Dumas, sau cea germană, *Forum Philosophicum*, care apărea la Leipzig, sub conducerea lui Raymond Schmidt.

Apartinând, alături de P.P. Negulescu, Ion Petrovici, Mircea Florian ș.a., unei strălucite generații de dascăli universitari, care au marcat profund învățământul românesc în prima jumătate a veacului XX, C. Rădulescu-Motru a imprimat un suflu nou în predarea și înțelegerea disciplinelor umaniste în spațiul autohton; astfel, sub influența vizibilă a lui Wilhelm Wundt, el susținând despărțirea filosofiei de psihologie și

fondarea primului laborator de psihologie din țară, care funcționa pe lângă catedra de psihologie a Universității din București iar, ulterior, contribuie la înființarea unor laboratoare similare și la Universitățile din Cluj, Iași și Cernăuți. Însă, așa cum se întâmplă și astăzi în mediul universitar românesc, meritele sunt recunoscute greu sau trecute sub tăcere și, adesea, în loc de răsplata cuvenită cei merituosi sunt „recompensați” cu... pedepse, așa conform proverbului nostru, neoașist: *nici o faptă bună nu va rămâne nepedepsită!* Așadar, cu toate că “școala a reprezentat, pentru el, instituția chemată să formeze personalități, oameni de caracter, nu prin separarea ei de contextul social, ci în corelație nemijlocită cu nevoile fundamentale ale societății, cu viața practică, în 1940 a fost pensionat de legionari, împreună cu alți mari profesori ai Universității bucureștene.”⁵

Gânditorul s-a manifestat și ca om politic, dar și ca doctrinar: în 1904 el a devenit membru al Partidului conservator, doi ani mai târziu optând pentru Partidul conservator-democrat (al lui Take Ionescu), pe care l-a reprezentat în parlament, în 1910; iar ceva mai târziu, în 1924, ajunge membru al Partidului poporului (condus de generalul Al. Averescu), patru ani mai târziu, după ce încercase o mediere între conservatori și țărăniști, devine membru al Partidului național-țărănesc, afirmându-se ca un dărz apărător al „statului țărănesc”, despre care scrie însă că, chiar dacă are țărănimea la temelile lui, „nu înseamnă reducerea funcțiilor acestui Stat la trebuințele țaranului, Statul țărănesc este departe de a cere desființarea orașelor, cu comerțul și industria; nivelarea culturii tuturor cetățenilor prin școala unică de stat; uniformizarea îmbrăcămintelor și a felului de viață în toată țara...” Toate acestea sunt pașaje din studiul „Ideologia statului român”, din 1934, unde sunt făcute unele aluzii la manifestările de coloratură nazistă, tot mai agresive în epocă.⁶

C. Rădulescu-Motru a scris numeroase studii și cărți, de mai mari sau mai mici întinderi, inegale, sub raport valoric, și eterogene, ca abordări tematice, dar toate trădând eferescența creatoare a unui filosof care dorea să relateze cât mai multe, sub aspect conceptual, despre

natură și materie, despre viață și despre om, despre stările sufletești ale insului uman și cultura omenească în ansamblul ei... Luate în ordinea cronologică a apariției lor, cele mai importante scrieri ale lui Rădulescu-Motru sunt: *Fr. Nietzsche, viața și filosofia* (1897), *Problemele psihologiei* (1898), *Știință și energie* (1901), *Cultura română și politicianismul* (1904), *Puterea sufletească* (1908), *Elemente de metafizică. Principalele probleme ale filosofiei contemporane pe înțelesul tuturor* (1912), *Leții de logică, teoria cunoștinței și metodologie* (1914), *Rasa, cultura și naționalitatea în filosofia istoriei* (1922), *Curs de psihologie* (1923), *Personalismul energetic* (1927), *Vocația, factor hotărâtor în cultura popoarelor* (1932), *Ideologia statului român* (1934), *Românismul, catehismul unei noi spiritualități* (1936), *Psihologia poporului român* (1937), *Timp și destin* (1940), *Etnicul românesc. Comunitate de origine, limbă și destin* (1942), *Morala personalismului energetic* (1946) ș.a.

Desigur, unele dintre aceste cărți s-au ivit din necesități didactice și nu exprimă un punct de vedere personal al autorului, dar sunt câteva între ele, așa precum, în mod evident, *Personalismul energetic*, unde se prefigurează doctrina filosofică proprie a acestuia, cu vizibile accente de originalitate. Asupra acestui aspect vom insista în continuarea studiului nostru. Căci astăzi nu este greu de identificat care au fost izvoarele teoretice ale sistemului scris de C. Rădulescu-Motru. De fapt, scufundând conceptul despre personalitate (biologică și psihică) în vastul ocean al energetismului (fizic și chimic), filosoful român se inspiră din lucrările gânditorului, fizicianului și chimistului german Wilhelm Ostwald, din care preia în mod creator unele idei.⁷ Primele însemnări, cu referințe la unele aspecte mai subtile ale energetismului, sunt de găsit în volumul *Știință și energie* (din 1901), reluate apoi și în cartea *Puterea sufletească* (din 1908), unde noțiunea de energie reprezintă, din punct de vedere științific, orizonturile în care se manifestă raporturile de dependență ale fenomenelor naturii, care însă *pot fi cunoscute*, având o anumită noimă pentru insul uman, întrucât „activitatea omenească nu poate fi ajutată mai cu spor decât de știința care inițiază pe om de rostul succesiunii fenomenelor; fiindcă prin această numai se poate dobândi prevederea, prima condiție a oricărei activități deosebite. Apoi concepțiunea energetică prin deprinderea ce o dă minții să privească natura ca un circuit de fenomene, ce se condiționează reciproc după raporturi constante,

atât dorința de a canaliza acest circuit în vederea scopurilor practice...”⁸ Dualismul intrat în discuție – natura și persoana – este apoi adâncit în *Personalismul energetic*, unde gânditorul face tot timpul precizări și delimitări, avertizându-i pe posibii cititori că: „filosofii care clădesc pe unitatea persoanei cu natura materială sunt, de regulă, în afară de mișcarea personalismului”, căci „soluțiile lor, și când acordă un rol persoanei, scoboară acest rol la ceva cu totul secundar (...) Noi socotim că, înlănțuind energia personalității la celelate energii ale naturii, am găsit o bază mai sigură pentru înțelegere, atât a persoanei cât și a rolului persoanei.”⁹

Dornic să arate continuitatea preocupărilor sale filosofice, CR-Motru face unele confesiuni chiar în prefața scrierii sale sistematice din 1927: „Soluția personalismului energetic este împărțită de noi în mai toate scrierile anterioare cu caracter filosofic. Semnalăm celor care se interesează de chestiune: *Problemele Psihologiei* (1898), p. 71 și urm.; *Știință și Energie* (1902) aproape în toate capitolele. Aceste două scrieri sunt retipărite în vol. I din *Studii Filosofice* (1907). Apoi, *Puterea Sufletească* (1907-1908) unde problema personalității se pune de la primele pagini (Introducerea). Mai pe larg în partea a III-a, a IV-a și a V-a (1924) personalismul energetic stă la baza explicării inconștientului și a caracterului.”¹⁰ În aceeași prefață filosoful preciza însă, explicit, ca „Soluția indicată prin denumirea de *personalism energetic* este clădită pe unitatea persoanei cu natura materială, fără ca ea totuși să aducă o scoborâre a rolului personalității omenești (...) Cu cât manifestările omenești vor fi înțelese, mai puțin ca întâmplări și mai mult ca necesități în mijlocul naturii, se vor extinde și aplicațiile științei despre om. Educația și guvernarea omului vor deveni atunci, din arte sprijinite pe tact și ghicire, adevărate științe sprijinite pe adevăr și prevedere.”¹¹ Preocupat să reliefeze „privilegiile etnicului românesc”, Motru arăta că acesta exclude *naționalismul*, considerat a fi un element străin tradițiilor noastre culturale, dar recunoaște că „românismul este școala energiei românești. Prin aceasta înțelegem că este spiritualitatea chemată să ne dea încredere în viitorul neamului (...) Este timpul să avem curajul ca, după întregirea neamului, să ne afirmăm și credința în valoarea neamului.”¹²

Referindu-se la metodele de lucru adoptate, gânditorul respinge unele dintre cele binecunoscute (precum: metodele de laborator, generalizările pripite din filosofie, metoda dialectică etc.), optând pentru metode

inductive și introspective, dar și pentru metodele obiective ale științelor biologice și psiho-sociale, apreciate a fi perfect „valabile pentru studiul personalității.” Explicațiile sale vin (chiar dacă nu întotdeauna) și cu unele argumente convingătoare în sensul celor susținute, iar atunci pledoaria filosofului se bazează pe ceva mai mult decât pe simple afirmații, așa precum am transcris în continuare: „La o cunoștință adâncă asupra personalității, ni se zice, se poate ajunge numai prin introspecția de sine, și nu prin inducție bazată pe datele câștigate prin experiment și observație externă (...)” căci „Dacă n-am ști noi din intuiția noastră proprie internă ce este durerea, în zadar am privi la lacrimile semenilor noștri: din aceste lacrimi se pot deduce legi fiziologice, dar nu durerea, ca emoție internă. Manifestările personalității, mai ales, se explică numai pe calea intuiției interne.”¹³

Atras de cercetările biologilor privitoare la regnurile inferioare (vegetal și animal), care au creat noțiunea de *biosferă*, dar și de provocările deschise pe linia epistemologiei de o știință obiectivă referitoare la persoana umană, apreciată în acest context „ca o formă de energie de sine stătătoare”, adică *psihosfera*, C. Rădulescu-Motru conchide că „este vremea să ne deprindem cu integrarea persoanei în unitatea științifică a naturii, socotind-o ca o formă de energie în rândul celorlalte forme de energie.”¹⁴ Dar aceste afirmații nu fac altceva decât să-l pună pe cititor în încurcătură (este sau nu este persoana parte componentă a naturii?) și pe filosof într-o situație jenantă: aceea de a se contrazice cu propriile sale aprecieri din alte pasaje ale lucrării, expuse anterior („filosofii care clădesc pe unitatea persoanei cu natura materială sunt, de regulă, în afară de mișcarea personalismului”).

Dacă începuturile filosofiei sistematice românești sunt înregistrate, în istoria noastră culturală, prin scrierile lui Vasile Conta, la sfârșitul secolului al XIX-lea, aflate sub influența benefică a mișcării junimiste, atunci putem afirma cu certitudine că cel mai consecvent continuator al acestei linii ideatice a fost C. Rădulescu-Motru, „atins” și el de febra creației filosofice, influențat și stimulat de bătrânul mentor al aceleiași efervescente „mișcări”, ce și-a pus definitiv pecetea asupra spiritualității noastre – Titu Maiorescu –, dar în cadrul unei noi generații de literatori, generație care însă va marca, prin amploare și adâncime, atât cultura, cât și învățământul și filosofia românească interbelică!

NOTE

1. Vezi N. Bagdasar – *Scrieri*, ediție îngrijită, introducere și note de Gh. Vlăduțescu, colecția Biblioteca de filosofie a culturii românești, Editura Eminescu, 1988, p. 66

2. Afirmat încă de la finele veacului al XIX-lea, Wilhem Wundt (1832-1920) s-a impus ca filosof, psiholog, logician, etician și istoric al culturii, grație cărților sale, între care vom aminti: *Logica* (1880-1895), *Etica* (1886-1892), *Sistemul filosofiei* (1889-1897), culminând cu seria celor zece volume din lucrarea *Psihologia popoarelor*, publicate în intervalul 1889-1897, care „reprezintă un moment de sea-mă în elaborarea psihologiei sociale și a unei istorii al culturii” – conform *Dicționar de filozofie*, Editura Politică, București, 1978, p. 774.

3. În acest sens vezi și capitolul „Constantin Rădulescu-Motru”, autor Petru Vaida, din *Istoria filosofiei românești*, vol. II (1900-1944, partea I), coordonatori: Dumitru Ghișe, Nicolae Gogoneață, Editura Academiei RSR, București, 1980, p. 365

4. Alte informații, pe această temă, conține și în masivul tom: Constantin Rădulescu-Motru – *Personalismul energetic și alte scrieri*, studio, antologie și note de Gh. Al. Cazan, cu textul stabilit de Gheorghe Pienescu, colecția Biblioteca de filosofie a culturii românești, Editura Eminescu, 1984, pp. VIII-IX.

5. Ibidem, p. VIII.

6. C. Rădulescu-Motru – *Scrieri politice*, selecția textelor, îngrijirea ediției și studiul introductiv de Cristian Preda, Editura Nemira, București, 1998, p. 427

7. Considerat inițiator al energetismului, Wilhelm Ostwald (1853-1932) aprecia, în scrierile sale, că substanța și forța sunt identice cu energia, stând la baza ordinii structurale a întregii lumi. Viziunea acestui monism energetic este cuprinsă în lucrările: *Prelegeri de filosofia naturii* (1902), *Energia* (1908), *Bazele energetice ale științei culturii* (1909), *Imperativul energetic* (1912), *Filosofia contemporaneității în viziune personală* (publicată în patru volume, 1923) și *Piramida științelor* (1929) – conform *Dicționar de filozofie*, Editura Politică, București, 1978, p. 518.

8. C. Rădulescu-Motru – *Puterea sufletească*, ediția definitivă, Editura Casei Școalelor, București, 1930, p. 162

9. C. Rădulescu-Motru – *Personalismul energetic*, ediție definitivă, îngrijită de Gheorghe Vlăduțescu, colecția Biblioteca de filosofie, Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2005, p. 10

10. Ibidem

11. Ibidem

12. C. Rădulescu-Motru – *Românismul, catehismul unei noi spiritualități*, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, București, 1936, p. 212

13. C. Rădulescu-Motru – *Personalismul energetic*, ediția citată, pp. 22-23

14. Ibidem, p. 21

Un bloc nu prea înalt

Mediana STAN

Bătrânelul avea o față mică și jovială străbătută de nasul lung cu vârful bombat despicat de nări, era îmbrăcat în cămașă gălbuie și pantalonii de stofă cadrilată în aceleași culori peste care purta o vestă lungă de blăniță albă. Stătea ghemuit pe un pat îngust, cu așternutul făcut sul la perete, între o sobă de teracotă și o imprimantă mare, îngălbenită și pătată. Chicotea și cele câteva codițe făcute în părul lui lung și alb prinse cu fundițe mici în dreptul frunții îi tremurau. Alături, pe colțul mesei își pusese un pahar burtoș cu vin din care gusta când și când. Venisem să lucrez ceva pentru un oarecare domn Belean care era nepotu-său, era vorba de completarea unor formulare electronice, dar cum m-a prins acolo, bătrânelul m-a rugat să-i scriu un act pentru un chirieș, pentru a-i prelungi șederea. Fusese secretar dar în ultima vreme se ocupa cu chirieși și chirii. Mi-am zis că nu durează mult și am pornit la treabă. De altfel, nepotu-său uitase și acum o hârtie importantă fără de care nu puteam lucra, pe care de două săptămâni de când ținea să ne întâlnim o tot uita undeva într-un sătuc din județ. Acum hârtia era adusă în oraș, dar tot uitată, așa că porni să o recupereze.

Am rămas un pic consternată aflând că și acum a uitat hârtia aceea, totodată amuzându-mă. Doamne, și doar e medic. Sau poate tocmai de aceea.

Stăteam pe un scaun mare cu spătarul acoperit de niște haine de care mă sprijineam când și când involuntar, cu silă. Era un miros greu, același, de aer închis și de lucruri vechi. Mai fusesem de vreo două ori acasă la el și îl găsisem curățând morcovi și păstărnac pentru supă, asta îi plăcea foarte mult nepoatei care avea să vină de la școală. Aragazul, hota, obiectele și ustensilele din jur, erau pline de stropi de grăsime galbenă de ție se întorcea pe dos.

Masa lungă pe care erau laptop-ul și imprimanta îmi venea la genunchi și îmi era greu să stau aplecată, dar nu mă mai gândeam la asta. Mă întrebă dacă îmi place cotletul de porc cu slănină.

- Nu, am zis.

- Dar ce, nu mâncați carne? Sunteți din ăia, adventiști?

- Îmi place, dar numai carnea slabă.

- Mă duc să vă pregătesc un cotlet, trebuie că vă e foame. Sau mai bine vi-l dau să vi-l faceți acasă.

Apoi mă întrebă de Tomas, și se plânse că nu-i răspunde la telefon. Tomas era un tânăr care lucra la SMURD dar făcea și diverse

munci în timpul liber pentru a scoate un ban în plus, îl cunoscuse la mine pe vremea când îi fusesem chirieșă.

Văzându-l de mai multe ori în apartament, o vecină rânjise cu înțeles: Vai, am crezut că e fiul dumneavoastră! Nu e fiul, am răspuns eu senină, el e fiul, am continuat arătându-l pe ursuleț. Lucrează și el una-alta. De fapt se gândise că îmi era amant și vroise să sublinieze că arăta ca un fiu, să știu că se vede, și care e opinia publică.

Bătrânul îl chemase și el pentru diferite mărunțișuri de meșterit prin casă și fusesse foarte mulțumit de dânsul, de fapt ajunsese dependent de Tomas. Știam că tânărul avea planuri să plece afară și probabil asta făcuse.

- Nu mai știți nimic de el?

Nu mai știam. Tomas era eficient în apartamente iar eu nu mai locuiam în așa ceva.

Am copiat o parte dintr-un act deja scris și am dres în fugă mai multe nereguli găsite la el, am scris și ce mi-a dictat bătrânul și tocmai mă pregăteam să dau salvarea finală, mai ales că sosise și domnul Belean cu hârtia și se instalase alături. Începem acum, îi spun, când aud foșnind și hârâind și constat că mi s-a blocat mouse-ul. Agit mouse-ul, nimic.

- Ce ați făcut? Ați pornit imprimanta?

- Da, zise bătrânelul, păi să-i dăm tipărire...

- Dar nu trebuia încă, am țipat eu apăsând diferite comenzi.

- Hi, hi, păi am zis că e gata.

Laptop-ul se blocase și singura salvare era restartarea. Asta știa bătrânelul prea bine. Înșfăcă laptopul, îi puse capacul și îl întoarse cu fundul în sus, pe măsută, apoi scoase bateria lungă cu două brațe cu clești la capete și zise satisfăcut:

- Acum e oprit sigur.

Puse bucata cu clești la loc, îl suci cu fața în sus și apăsă butonul de pornire. Am așteptat să repornească oftând.

- Cred că s-a dus actul, am spus eu.

- Nu-i nimic, zise el, dacă-se dracului! Oricum, dacă mă gândesc bine, nu mai fac nici un act, mă complic. Și-așa ăla e un măgar, ultima chirie nu mi-a plătit-o, a zis să iau banii de gaj, mie nu mi se pare deloc normal, cică a fost la plimbare în Italia și a venit letter...

- Hm... nici mie nu-mi miroase a bine, adăugă și domnul Belean. În ciuda vârstei avea o voce spartă de adolescent, nematurizată.

- Atunci putem trece la treaba noastră?

- Da, da, zise bătrânelul și se ridică și ieși pentru a reveni cu paharul plin.

În treacăt am deschis documentul să văd dacă rămăsese ceva. În afară de titlu, nimic.

Ne-am apucat de lucru, dar la scurt timp laptop-ul încetini, apoi se blocă.

- Problema e, zise bătrânelul cu nasul în paharul burtoș care părea un locaș potrivit pentru organul său olfactiv, că blocul ăsta nu-i destul de înalt, și dacă arunc laptop-ul nu se face bucăți. Apoi lăsa paharul și întinse mâna pentru manevrele de închidere a laptop-ului dar i-am luat-o înainte, am apăsă butonul de oprire și l-am ținut bine, apoi am luat-o de la capăt, iar captcha și iar logare, și nu știu de ce nu recunoștea datele, și iar blocaj, și dacă nu mișcai nimic pe site-ul pe care completam date timp de douăzeci de minute, site-ul se întrerupea și o luai de la capăt. Muream de ciudă că, deși înghiteam mesajele lungi și îmi zburau degetele pe taste, din cauza rablei aceleia nu puteam progresa. Iar bătrânelul se distra de minune văzând cum mergea treaba, mai ales că era un loc în care trebuia introduse primele cinci cifre ale numelui, și astfel ieșea Belea.

Se făcuse opt, se întunecase de-a binelea și mai mult de două pagini nu completasem. Am avut un sentiment de mare neliniște și mi-a venit să las totul baltă, să plec acasă. Ursulețul meu de clasa a patra era singur și știam că îi era urât.

Bătrânelul sorbea din pahar.

- Nu-i înalt, nu se face bucăți..

Domnul Belean susura de râs cu fața în palme. Mi-am scos pulloverul și l-am aruncat cât colo.

- Mă duc să iau laptop-ul meu,

am spus, dacă până la nouă nu terminăm, rămâne pe mâine.

Îl aveam jos în mașină și nu-l adusesem pentru că știam că trebuia configurat internetul, și mă îndoaieam că bătrânelul avea la îndemână parolele. Dar hai să încerc. Ne-am aruncat pe scări, sunând la mai multe sonerii până am nimerit comutatorul de lumină, și, scotând afară pe uși mai multe stafii, apoi am revenit cu laptop-ul meu. Bătrânelul scosese un dosar uriaș cu datele de internet. Și-a pus ochelarii și a început să-l răsfoiasă nedumerit. I-am smuls dosarul și am detectat rapid o hârtie scrisă de mână de sus până jos unde era o parolă pentru radio. Toate cele zece cifre, de la 1 la 0. Le-am introdus repede și spre bucuria noastră a mers. Buun. Iar logare, iar captcha, fuga fuga. Bătrânelul își aduse un alt pahar cu vin. Îmi era o foame de lup pe care doar febra lucrului o stăpânea și-mi lăsa gura apă după puțin vin dar nu puteam risca, aveam vreo șapte kilometri de parcurs prin beznă până acasă iar mașina era parcată la zece centimetri

de o răpă. Orașul e amplasat pe dealuri, și e plin de pante și râpe, iar asta e altă belea.

- Asta e problema, zise el stând îndesat în pat cu nasul în paharul umflat, în care se clătina lichidul galben și limpede, blocul ăsta nu-i destul de înalt pentru că ar trebui să scap de laptop, poate îmi trimite fiul un altul, din America...

- Domnule Șerban, eu zic să nu disperaiți, dacă vă luați puțin vânt pe acoperiș și îl aruncați cu elan, se poate să se ducă bine, peste vârfurile copacilor și să aterizeze chiar în șosea, poate chiar într-un camion care trece atunci și se face zob și nu-l mai vedeți.

Pericolul era că la un elan prea mare ar fi putut zbura și el, ca un păsăroci cu plisc bombat, cu moț și pene albe pe spate.

- Nu mai știți nimic de Tomas?

- Nu mai știu, că nu am mai avut nevoie să-l chem.

- Aveam ceva de lipit la balcon, nu știu pe cine s-aduc.

- Cred că a plecat afară, am mormăit eu.

Când să plasăm poza, laptop-ul meu vedea CD-ul cu poza ca fiind gol și mă anunța că trebuie formatat. Formatarea avea să steargă datele. Ne-am întors la laptop-ul bătrânului. Acesta se bucură. Ce bine că încă nu se suise pe bloc cu el. L-am deschis cu chiu cu vai și am trimis poza pe mail, după care am preluat-o și am pus-o unde trebuia. Bătrânelul privea năuc, nu mai înțelegea deloc operațiunea.

- Dar cum? Păi cum ați luat-o? De unde ați luat-o? Teribil!

- Poza trebuie tăiată întâi.

- Tăiată? Cum?

- Aici în program.

- Vai, vai, tehnologia asta. Își trecu degetele prin păr și dădu de codițe.

- Tiii! Începu să râdă, nepoata mi-a pus fundițe... Hi, hi. Stau și mă întreb oare ce-oți fi zis când m-ați văzut cu fundițe? Că sunt un bătrân din ăia cu mintea dusă, de la balamuc?

- Nu, am crezut că le-ați pus să vă stea părul.

Mi-am amintit cum într-o zi mi-am rujat buzele din belșug cu un ruj roșu ca focul mărindu-le puțin, pentru a-l testa și până să apuc să le șterg, sunase la ușă proprietarul apartamentului, rudă cu bătrânelul. I-am deschis uitând cu totul de cleiul gros și roșu de pe buze și nu înțelegeam de ce se uita la mine așa de lung.

Bătrânul se topi când auzi asta. Știa el ceva de trucurile femeiești pentru păr. În sfârșit, imprimanta începu să țiuie și să hodorogască și scoase pagina finală. Domnul Belean îmi pusese plata în geantă, mult mai mult decât mă așteptasem. În câteva secunde eram cu toate în brațe, laptopul, pulloverul, cotletul, gata de plecare, dar bătrânul se ridică:

(Continuarea în pagina 7)

Secvență din timpul Atelierului LitArt din luna septembrie surprinsă de caricaturistul Dafin Cozma

Armina-Flavia ADAM

CÂND N-OI MAI FI

Fă-mă vioară, Doamne, tril în grădina Ta,
fir de iarbă cu creștetu-n nori!
Și de va fi pe deasupra-mi să treacă
mări de cocori,
să nu le spui, să nu le spui nicio clipă
că poate de mâine voi fi o aripă,
o lună, un mânz pe un câmp plin de flori!

Să nu le spui, Doamne, mamei și tatei
că pâine voi fi pe masa din Rai,
un scâncet, o floare, un cântec de nai
sau mâna bunicii curbată pe frunte,
o cruce de piatră, înălțată pe munte!

Să nu le zici, Doamne, copiilor mei
că sunt de pământ și în el m-oi întoarce!
Mai lasă-i să creadă în pajiști cu miei,
în fusul de apă ce visul mi-l toarce!
Și când n-oi mai fi, sărută-i în locul meu
și spune-le Tu „noapte bună!”,
cât eu le voi șterge pleoapele ninse
cu aur din lună!

DISTANȚE

nu m-am gândit niciodată
cât de lungă e calea
de la pat pân' la ușă,

știu doar că de când ai plecat
m-am micșorat într-atât
încât chiar dacă m-aș înălța pe vârfuri
și aș sări,
n-aș mai putea să ating
clanța.

APĂ CU LĂMÂIE

toamna sunt mai pragmatică
mai atentă
înnod distanțele fir cu fir
confeționez o umbrelă

sfidez iarba copacii pământul
mă fac ploaie
apă de culoarea lămâii

cer în flăcări:
azi nu mi-ai dat niciun semn
mă podidește plânsul
sufăr de paralizie în somn
de toată liniștea asta bolnavă
în care bezna își duce
genunchii la gură

SCARA

încă o iarnă încă o iarnă
și câte altele vor urma
când nu va mai mirosi a gutui
și-a ninsoare
a pașii tăi risipiți prin odaie

muncă asiduă:
construiesc o scară spre cer
un fel de lift de urgență
în care să încăpem amândoi
când nu vom mai avea nimic
să ne spunem
și herghelii nesfârșite de fulgi
vor înghiți peste noapte
drumul spre casă

FIR DE PĂIANJEN

vezi tu
eu chiar am crezut
c-ai fi plecat pentru mine
la capătul lumii
c-aș fi putut deveni
un fir de păianjen în ghem

se crapă de ziuă
o cruce îmi crește pe spate
pe unde pășesc
semăn grâu de colivă

imortalizez ultima piruetă
deschid pumnul
ești liber

TREI CRUCI

Mă tot agită de-o vreme-ncoace:
Pe umeri port trei cruci străine
Și iarba morții nu-mi dă pace
Și drumul s-a-ncălțat cu mine.

Și-i deasă parcă, tot mai deasă,
De nu mai văd din pâlcuri luna,
Doar albul ei culcând sub coasă
Fecioare una câte una.

Și plin mi-i pieptul de mirese
Și toate-s date, zici, cu ceară,
De-ncepe nici să nu-mi mai pese
Plecarea ta că-i dulce-amară.

NINSOARE ÎN SEPTEMBRIE

Îmi trece o toamnă prin sânge,
Mă calcă sub pasu-i pustiu,
Tot galbenu-n pumnul-i mă strânge,
M-aleargă prin cer un scatiu.

Târzie mi-i luna în plete,
Și pieptul de rod mi-i curbat –
Mă paște un vis pe-ndelete,
Irozii la ușă îmi bat.

Dar tot te iubesc printre rânduri
Și tot îmi e dorul nebun –
Te-nchid ca pe-un mort între scânduri:
Ce-amar mi-i să-mi iau rămas-bun!

Îmi curge o toamnă prin oase,
În păr toată noaptea mi-a nins –
Poemul în noapte se coase,
Cât tu crești în mine-nadins.

Un bloc nu prea înalt

(Continuare din pagina 6)

- Nu se poate să plecați așa,
stați să vă dau și două verze.

- Dar nu trebuie, că doar ori-
cum actul ăla s-a dus...

- Nu-i nimic, ducă-se, oricum
ăla e un măgar, dar sunt verze de
Buzău.

Am izbucnit în râs și l-am ur-
mat pe bătrânel spre ieșire, unde

dintr-un cuier mic plin cu zeci de
chei fel de fel, a ales una. A ieșit în
hol, a descuiat o ușă pe care erau
agățate cutiile poștale și a scos de
acolo două verze enorme, și îm-
preună cu nepotul care m-a ajutat
să le car, ne-am luat rămas bun.

- Mergeți cu bine, eu mă duc
sus, pe bloc. Dar nevastă-sa care
venise acasă între timp s-a repezit
la el și a început să hăpăie cu gura,

hapa hapa. Era micuță, albă și us-
cățivă, cu niște ochi rotunzi prea
mari, scoși din orbite. El nu se
lăsa, așa că am dispărut lăsându-i
să dezbată problema.

Jos m-am aruncat cu verzele
în mașină și am tăiat-o repede, nu
cumva să mă trezesc cu un laptop
în cap sau pe capotă, acolo sau
mai departe, în timp ce așteptam
la stop. Nu neapărat cel al domnu-
lui Șerban.

P.S.: Peste două zile domnul
Belean m-a sunat cerându-mi din

nou numărul de telefon pe care
i-l scosesem din instrucțiuni și la
care sunase o dată, dar mai tre-
buia să sune, deoarece îl pierduse,
iar la câteva ore domnul Șerban
mă întrebă dacă nu i-am văzut
ochelarii pe undeva, cât mai stat
acolo, că nu-s de găsit. Câinele a
primit două hălci din cotlet și mai
are una, iar verzele sunt încă pe
podea, se rostogolesc pe lângă pi-
cioare când merg prin bucătărie.
Foarte mari și frumoase.

Dincolo de luntrea visului

Irina Lucia Mihalca - poezii

Adina DUMITRESCU

Vorbesc porțile cerului de-o copilă ce-n zbor, le atinge cu aripile de parcă ar vrea și n-ar avea pe unde să intre, să se lumineze sau să bea din nectarul iubirii divine, prelinsă pe ivăre.

Vorbesc gemetele pământului că alunecările faliiilor în căutările locurilor sigure de așezare sunt însoțite de pași de femeie, de gemete surde din suflet pribeag, în căutare de suflet pribeag.

Vorbesc malurile răscolite de brize, de brațe deschise spre ele, de nisipuri cernute-n clepsidre, de fluxuri sărutate de ea, călătoarea.

Vorbesc valuri de creste-nspumate, răsturnate, de pânze-n plutiri peste hărți amintiri, balansate sub greutatea iubirii. A ducerii acesteia departe, pe tărâmul trăinicieii, de tornade. Miezul perechii urcate e răsucit, plimbat și dansat, lăsat cuibului pregătit pentru el, printre astre.

Vorbesc mătăsurile iatacurilor de veștinite picate, de lujer dezgolit, arătat, de splendoarea adevărului relevat, de revelația cercului cu două arce îmbinate, de bunătate și de fiori, flori desfăcute din pori de femeie, de bărbat, geamăt-oftat, dorință izbucnită de sub cenușa mocnită și de contopire, alipire într-o singură floare-ființă, cu aceeași credință.

Vorbesc dunele de pași suprapuși pe nisip...

Fără să vrei, citind versurile poetei **Irina Lucia Mihalca** prinse-n cununa de față, devii poet. Fără să vrei, făcând înconjurul lumii și urcând înspre ceruri, coborând în abisurile pline de taine ascunse, devii călătorul filosof, căci sunt la un loc și lucruri văzute, și bănuite, și mesaje trimise și deducții.

Fără să vrei câștigi din inocența pierdută, devenind inocent și pur.

Fără să vrei înflorești ca femeie, feminitatea romantică a autoarei îmbie la băutul izvorului cu apă vie, la al tineretii cu cercei la urechi. Citind visezi, zâmbești, înflorești, citind te încălzești ca om, te transfigurezi în femeia sensibilă și senzuală, care n-are nevoie să lepede haine, dorința spre celălalt izbucnind ca focurile pădurii-n noapte, acolo unde au fost ascunse comori.

Legi suflete, imagini, reverii, energii, le atragi fără să vrei înspre tine, înțelepciunea lumii devenindu-ți o joacă, un dans de naiade pe muzicile chemărilor de sirene.

Copilărești. Ți se readuc în memorie amintiri și șoapte ale părintelui plecat, pânzele pictorului urcat prea devreme la ceruri, tărâmurii neștiute gemând sub chemări. Copilărești odată cu fetele poetei și crești împreună cu ele. Stai și tu smerită sub privirile blânde ale soțului, tată, prieten, liniștindu-te ca-n ținutul din nord-vestul țării, ținutul vorbeii molcome și calde. Și înverzești luând din seva florilor, a frunzelor de început de primăvară sau din amprente ale celor uscate.

Și fără vrei devii și tu o curajoasă, căci scrierile **Irinei Lucia Mihalca** sunt curajoase, nu prin părăsirea rimelor stas, ci prin miza metafizică, morală și aș putea spune, esoterică a lor. Stilul ei reflectă o dăruire intelectuală ce liază suflete, eliberându-se de dogmatismul laicului, dar și de stridențele, vulgaritățile moderniste și postmoderniste. Dispariția ad literam a sexului explicit, a exhibiționismului așezat, prin atingerile ei feminine, capătă accente de senzualitate, de simțire asemănătoare celei divine. O alchimie plimbă, transformă și contopește, ca apoi să dispară, apărând în alte planuri și timpuri, dar rămânându-ți certitudinea că a fost totdeauna acolo; a vegheat și a așteptat, întrupându-se, având nu numai coerență spirituală, dar și transcendentă. Iubirea, speranța și perpetuarea ei sunt țesute din substanță divină ce devine izvor la îndemâna cititorului. Desele dialoguri cu eul sau cu celălalt eu, iubitul, aproapele, viul, toate vin ca o certitudine a simțirii nu numai împărtășite, dar și ca o cale liberă de intrare pe poarta aceluiași sine. Pășim...

„Între cer și pământ, între El și Ea, doar un timp./ Voalul a căzut, dând deoparte cioburile,/ întinericul deveni luminat/disparerea - speranță/ durerea - bucurie/ depărtarea - simbioză,/ singurătatea - întreg.” (Celălalt timp, o nouă viață) „Au intrat în vis scriind singura lor carte/ ce devenea realitate/ pe măsura literelor căpătau contur,/ forme, lumini și umbre/ *Un pictura poesii...*” (Castelul de nisip al unui vis) „Nimic nu mai pare ce-a fost,/ nimic nu mai e în ordine./ Ne întrebăm/ unde oare ne-a fost să ajungem./ Pierduți într-un spațiu fără spațiu/ mai îndurăm un timp./ Evacuați în locuri rarefiate/ plutim fără ancore/ ne menținem echilibrul în așteptarea/ unei lumi

ce nu se mai potrivește/ cu piesele noului puzzle...” (Timpul și noi cei rămași în ochiul furtunii)

Și spre speranța noastră, a revenirii și devenirii noastre, suntem când plini de viață rugându-ne, jucându-ne, căutându-ne, când devenim dezorientați. Într-o empatie generală, poeta notează: „soarele obosise, slăbise, se vlăguise,/ lent a căzut într-un crater imens, se preschimba/ din foc incandescent în negru - carbune/ o imensă sferă carbonizată într-o prăpastie!” (O imensă sferă într-o prăpastie)

Fiind eu o cititoare asiduă a *Rețelei Literare*, numele poetei mi-a devenit destinatarul comentariilor și darul meu către ea, cea „rostitoare”, născătoarea de versuri, realizând, feedbackul perfect. Pentru deslușire și înțelegere a talentului poetei, a sferei largite la care-a bătut suflul poeziei acesteia, a sensibilității ei ieșite din comun, îmi permit să alătur

scrierii acesteia și scrierea câtorva comentarii. Cele două îmbinate, împreună cu delectarea cititorului în fața versurilor, vor însemna reperele operei poetei. N-am întârziat să o numesc, alături de regretata Magda Isanos, POETA IUBIRII, căci mesajul desprins din opera ei este iubirea: de oameni, de cer și pământ, de vechile lumi bântuite de muze, de gânduri și energii legătoare, de legături indestructibile între oameni, corespondențe ce depășesc sfera obișnuitului, încadrându-se în infinitul sentimentelor umane nemodificate, pure.

„Un fulger a sfâșiat cearșaful cerului” - translația de la rău la bine, de la durere la fericire, de la „cuvintele golite de sensul lor la pictogramele interiorului nostru, de la cădere la o nouă cunoaștere”, de la plecare la întoarcere, nu este vectorială și spiralată,

(Continuarea în pagina 9)

Daniel Pop:

GIGI E UN PRIETEN, PĂRINTE SPIRITUAL, TAUR CĂPOS CA ȘI MINE, ÎNGER ȘI DEMON

Interviu realizat de: Kacsó Judit – Andrea

Reporter: Ești născut în Târgu-Mureș. Poți să ne povestești cum a fost parcursul tău artistic până ai ajuns la Paris?

Daniel Pop: Sunt născut în Târgu-Mureș într-o zi de 9 mai, predestinat independenței... Până la Paris a fost cale lungă... mii de km... începând cu lecțiile de balet clasic ale doamnei Margareta Andrei, continuând cu Trupa de dans modern „Incognito și Baby Girls&Dany” a Palatului Culturii, sub îndrumarea doamnei Mihaela Avram Codreanu, în paralel cu Teatrul Ariel învățând d’ale scenei cu Elena Pirea Todoran, Roxana Marian, Alina Nelega, Gabi Cadariu. Țin să îmi exprim toată dragostea și recunoștința acestor oameni minunați care m-au susținut și au crezut în mine. La 19 ani am decis să răspund unei provocări uriașe, de a pleca în Argentina, Buenos Aires pentru a studia coregrafia, o experiență de 3 ani cu multe momente grele și frumoase.

Descoperind dansul contemporan, acolo am răspuns altei provocări: Parisul, Gigi Căciuleanu și Ruxandra Racovitză. Și de 6 ani mă provoc și mă reprovoc în orașul luminii, al artei și libertății.

Rep.: Cum este să lucrezi cu maestrul Gigi Căciuleanu?

DP: Gigi este cel care m-a născut, ucis și înviat... Aflându-mă aproape de el în Argentina, el fiind în acea epocă director artistic al Companiei Naționale din Chile, la insistențele minunaților de la Teatrul Ariel din Târgu-Mureș, am luat legătura cu el și am fost foarte surprins de generozitatea și încrederea lui. Am zburat direct la Paris pentru a urma cursurile la Conservator. Din fragedă „studentie” am lucrat cu el, am montat spectacole, iar odată absolvit, am integrat compania cu care am onoarea să vă prezint spectacolul în coregrafia marelui maestru. Gigi e un prieten, părinte spiritual, taur căpos

ca și mine, înger și demon. Lucrăm intens, complici, empatici și generoși. Este o mare încredere și sete de a continua, de a-mi exprima dragostea față de dans, scenă, viață.

Rep: Este prima dată când dansezi în fața publicului din Târgu-Mureș? Ce sentimente te încearcă la întoarcerea acasă?

DP: Revin pe scena târgumureșeană după 9 ani cu

multe emoții, un cocktail de sentimente, care îmi dau aripi și totodată... frică. Dar frica aceea care îți place! Mă pregătesc fizic și psihic de câteva luni pentru această întâlnire în care am multe de povestit, de oferit publicului, alături de dragii mei colegi de la care învăț zilnic. O echipă de artiști interpreți, din diferite părți ale lumii, fiecare fericit de a împărtăși identitatea, pasiunea și propriile cunoștințe.

Dincolo de luntrea visului

(Urmare din pagina 9)

pragul trecându-se fără să ne dăm seama, parcurgând lumi. Bine scris! Filosofic și în același timp acceibil. Sunetul cugetului, ca al ploii, întrerupt de grozăvia fulgerului, apoi, iar ploaia!

„Nu aruncați cu pietre” - recunosc pe cel ce se târăște prin întunericul tunelului în căutarea luminii, mână de dorința cunoașterii și amintindu-și parfumul atingerii. Vrea să se descâlcească, să aleagă ița realului de cea a gândului, a amintirii, a iubirii de semen, a adevărului acestei lumi. „Nu dați cu pietre”, acesta e cel mai vulnerabil din toți și căderea lui înseamnă doar gust, viteză, sânge lăsat în urma turnirului și răceala metalului. Mai rămâne ceva în spatele lor? Doar speranța primului, căutătorului, fugarului înspre Helios.

„Celălalt trup ~ o nouă viață” - nu remarcabilă, formidabilă, scrisă în registrul grav. Îți mulțumesc pentru delectare și

reflecție. Pune-i semn de carte, este printre cele mai bune poezii ale tale. Toate sclipesc, dar asta sparge o graniță!

„Cercelul pierdut” - speranța regăsirii într-o altă viață ne ține în asta, indiferent de e vorba de persoana dragă, unica, de o întreagă umanitate, aceea din trecut, de o identitate națională generoasă, de bine și cald. Toate legile fizicii demonstrează asta, e legea firii. Iubirea și binele nu au cum să fie egale cu ura și răul, din antiteza lor provine imboldul inițial, provine nașterea. Boomul inițial a pornit din diferențe, simpla coacervată peste care s-a așternut suflarea divină e mărturia.

„La început - Cuvântul” - pot oare descrie în actualele, decapitatele, depreciatele cuvinte? O poezie caldă și pură, dar în același timp, o pătrundere în realitate, în adevăr: greu trebuie să-i fie / porumbelului alb/ să conducă șirul cocorilor/ întorcându-se dalb/.....

„În veșnicia fără cuvinte” - neputința despărțirii în pofida timpului, „spinilor”, palierelor reale sau ireale suite sau coborâte de unul din doi sau de amândoi, ușilor închise și deschiderile lor pe alte tărâmurii, se datorează doar fluidului magic ce i-a legat pe vecie. Rămân unul în altul scrijelii pe piele, scrijelii în inimile și gândurile lor. Oricâte cuvinte ar mai fi avut să-și spună, înțelesurile lor nu se pierd cu timpul, ci capătă noi însușiri: completarea, permanența, indestructibila legare. Veșnicia!

„În visul copilului” - da, copilul este primul care recepționează corect mesajele universului prin toate visele și stările lui de veghe. El este și primul nostru judecător. Treptat, în mulțime și crescând mai pierde din această capacitate, semănând cu adulții. Li se din bine și li se adaugă răul. Inconștient. Frumusețea poeziei și a poezilor, frumusețea ta, constă și în păstrarea acestor capacități.

„Cât strigătul luceafărului ce se stinge în mare” - trebuie să fiu sinceră acum; la prima ta „citire” pari doar o romantică incurabilă, de neegalat. Te-am comparat cu Magda Isanos, cu poeta verde, cu cea calofilă, nu, nu! Atingi cititorul cu o inflație de cuvinte pe baza câtorva sentimente, dar, nu! Fiecare senzație romantică de cuvânt asociat cu loc, mai nou și muzică, reprezintă o fațetă distinctă a unei sfere uriașe, cu suprafața fagure de miere. Lași cititorul într-o liniște dumnezeiască. Ai personalitatea ta în poezie, poate fi socotită cumulativă, dar e unică. Ești vindecătoare și reformatoare.

Cititorule, niciodată nu suntem singuri! Încurcați printre „zăpada dorului, furtuna inimilor, veșnicia frământată, carnea cuvintelor” ni se induce sentimentul siguranței - niciodată nu suntem singuri, totul are un răspuns, transcendența e lină și calmă, e caldă!

Mădălina PORIME

Extensii

Mi-am prins de rădăcinile inimii
extensii ale timpului...
un timp al veșniciei
care nu poate fi măsurat
în banale tic-tac-uri de ceas...
Îl măsoară, smerită, în rugăciuni,
și astfel, cu mâinile împreunate,
alerg înspre primăvara aceea
ce-și împletește mugurii în cununi
așezate pe frunțile sfinților.

Șoapte

Mă bănuie vântul de toamnă
cu șoapte...
în șoapte-mi vorbește
despre gutui și despre merele coapte,
despre arome de busuioace,
îmi joacă prin păr o horă nebună
și-mi pune la gât mărgelile de brumă...
îmi suflă-n urechi simfonii
și mintea mi-o-ncurcă în reverii,
îmi desenează pe față culori
și ochii tăcuți mi-i pierde prin nori,
mă zboară în stoluri de păsări grăbite
și mă coboară-n păduri ruginite,
cu-n tremur ușor mă învâluie-n noapte...
mă bănuie vântul de toamnă,
cu șoapte...

Șsst!...

vorbește în șoaptă cu mine,
nu vezi cum mă străduiesc
să umblu în vârful degetelor
ca o balerină sfioasă?
pășesc încet peste gândurile mele
cu trupul făcut clepsidră,
cu simțurile risipite în fire de nisip...
nu mă atinge!
nu vreau să curg prin timpul tău,
vreau doar să-mi privesc
gândurile adormite,
abandonate în leagănul uitării....
șsst!...
vorbește în șoaptă cu mine
sau mai bine taci!

Un fir de nisip

Ce știi tu despre visele mele
ascunse în rugi
la ore târzii,
printre stele...

Ce știi tu de tăcerile mele
ascunse în lacrimi
pe la colțuri de ochi,
printre gene...

Ce știi tu despre mine,
privește călător...

Sunt ca și tine,
doar un fir de nisip
ce așteaptă cuminte-n clepsidră
căderea în gol.

Cantautorul Mircea Rusu și poetul Adrian Armand Giurgea văzuți de caricaturistul Dafin Cozma

Luca CIPOLLA

Ancora

De m-ar călăuzi mâna ta,
n-aș mai fi legat
de ancora asta
ca pe un copil nenăscut.
Timizi poezii
și în lumea asta
sunt pești hăituiți
ce din apă fixează undița..
o, de m-ar călăuzi mâna ta
mi-aș lăsa amprentele astea pe nisip
ca să nu prezint imediat urme
și m-aș lăsa să mă duc
unde orzul topește aurul lui
într-o aparență inefabilă
care amestecă un cuib la cerul lui
și leagă iedera de zid
fiindcă trupul tău n-are glas
și glasul ăla n-are sunet
pentru o inimă ce nu poate rezista
la forța unei iubiri fără sfârșit.
O, de m-ar călăuzi mâna ta
și eu aș simți-o..

Pieva

Palide și nuanțate primăveri,
un cuib de barză
pe marginea pievei...
E nemișcata desfășurare,
distanțe...timpuri,
o, ce cavalcadă!
Tricouri ale învinșilor
pe umerii învingătorilor,
cotă a științei
ce încă departe
nu ne împinge..
Ești ceea ce ești
și n-am frâne, nu,
nu știi despre remedii ulterioare
la voința ta
dar pentru un moment
de pe haina aceasta zdrențuită
să pot eu simți
briza sfioasă
a unui iulie pătat
pe malurile salmastre
ale vechiului Ticino.

Expansiune (poarta Varanasiului)

Liniște pe malurile sfântului fluviu,
o rană invocă
zorile
printre negurile conștiinței;
atât de filmică este
prima oră a copilăriei,
plută eterică,
cunoaștere voalată,
un poet ratat
ar zice "un nou efort",
niciodată nu va fi premiat.
Tămâia arde,
pulbere de santal,
apa e o mantra
care îneacă egoul
și-l stinge
ca hoit pe un rug de lemne-
ne leagă o iubire neașteptată,
liberi de a fi melancolici
fără nici o judecată,
liberi din materie,
nu mai binele nici răul
când aici miroase a aramă
chiar și un fluviu sfânt.

Lună nouă

Mantie ce îmbraci câmpia,
broderie a infinitelor nopți unde am visat,
o lagună, duhul nimfelor,
la ce mister tainic îi potolești setea..
N-ai cuvinte, numai versuri,
instrument de viață,
fir mărunt de nisip
care urlă către vânt prezența lui.
Mireasă a încântării, candidă,
acum pe cer
te lași goală,
singură cu gândurile tale.
Puritatea ta
curăță simțurile mele
și mă eclipsesz,
un răsărit fără accente
care caută drumul lui.

Expoziția "clanului de artiști" SZABÓ!

Mana BUCUR, artist vizual

Atâta timp cât gândurile noastre se îndreaptă către cei dispăruți ei trăiesc încă prin și printre noi... dar artiștii sunt privilegiați, au privilegiul eternității prin opera lor ce ne-o lasă moștenire.

A trecut mai bine de un an de când ne-am luat rămas bun de la colegul nostru Szabó Zoltán, binecunoscutul Judika și pe bună dreptate familia sa și-a făcut o datorie de onoare prin organizarea acestei expoziții programată de însăși artistul încă în viață.

Expoziția de față nu aș numi-o comemorativă sau retrospectivă, căci amintirea prezenței lui ne este încă deosebit de vie, vă propun să-l sărbătorim alături de familie așa cum el însăși și-ar fi dorit.

Format la școala din localitate, și-a desăvârșit studiile universitare la Cluj-Napoca, secția pictură, a trăit în Târgu-Mureș

unde a și lucrat la muzeul județean.

Membriu fondator al MAMŪ, deosebit de activ în domeniul land art, hapenings, performance, membru al UAP din România, a fost un mare iubitor de natură ceea ce se reflectă din plin în aproape toate lucrările sale.

Alături de opera sa bogat reprezentată în cele două săli de la parter, expun pictorița Schneller Maria soția sa și cei doi copii, Annamária - absolventă a Academiei de arte din Cluj-Napoca, secția pictură și Csongor - student în anul 3 la belle arte din Oradea. Putem spune că s-a născut o adevărată dinastie, dinastia Szabó...

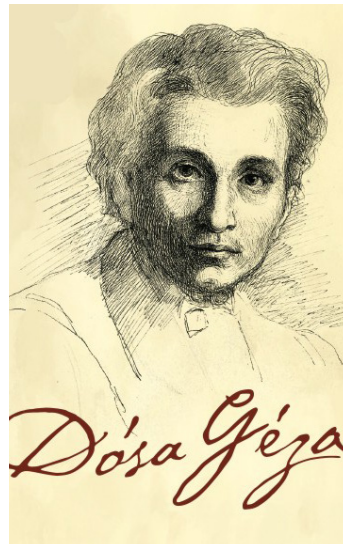
Expoziția a fost vernisată de către dl. profesor Ūtő Gusztáv, pictor.

Galerie DÓSA GÉZA (1846-1871) la Muzeul Județean Mureș

Muzeul Județean Mureș-Muzeul de Artă are deosebită plăcere de a vă invita vineri, 21 octombrie 2016, ora 17.00, la inaugurarea Galeriei Dósa Géza, situată în Palatul Culturii, aripa dreaptă, etaj II.

Galeria Dósa Géza cuprinde un număr de peste 30 de lucrări în spațiul nou, special amenajat, într-o abordare cromatică și de panotare modernă, cu un climat special creat lucrărilor de grafică preponderente. Ele provin din achiziții și donații. În virtutea bune și vechii colaborări cu Galeria Națională Ungară din Budapesta, pentru a întregi viziunea asupra creației artistului, sunt expuse câteva reproduceri ale unor lucrări aflate în patrimoniul instituției magh-

iare- Bethlen Gabor printre savanți. Tot în sensul unei mai cuprinzătoare imagini a creației de autor și în sensul dialogului public-privat, a fost inclusă temporar o lucrare dintr-o colecție târgumureșeană privată, cu o foarte rafinată armonie cromatică- Fetiță cu tavă.

Artistul Dósa Géza, face parte din rândul artiștilor târgumureșeni stinși din viață timpuriu, cu un destin zbuciumat, dar care în scurta sa existență de doar 25 de ani a reușit să demonstreze o bună parte a adevăratului talent. Mărturie stau studiile, schițele, compozițiile și lucrările sale finite, străduindu-se să fie în consonanță cu contextul artei moderne a timpului.

Un instrument foarte util

pentru aprofundarea expoziției este albumul " Dósa Géza ", al cărei autoare este istoricul de artă Szinyei Merse Anna, album de autor care optează pentru prezentarea cât mai amănunțită și mai documentată a vieții și creației artistului, fiind o prelucrare pe baze teoretice a moștenirii artistului, cu precizări de specialitate și prezentări ale fiecărei etape din creația lui Dósa Géza, repere biografice și reproduceri ale lucrărilor existente atât în patrimoniul Muzeului de artă târgumureșean cât și în cel budapestan.

Expoziția va fi deschisă publicului spre vizitare, permanent, din data de 22 octombrie 2016, în intervalul orar 09:00-16:00.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

**Societatea Scriitorilor,
Editorilor și Tipografilor
Mureșeni**
și

Editura Ardealul

Colegiul onorific:

Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Zeno GHIȚULESCU

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Călin CRĂCIUN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Rudy MOCA
Ioan GĂBUDEAN
Nelu MĂRGINEAN

Adresa de corespondență:
Târgu-Mureș
str. George Enescu nr. 2.
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.

Proiect editorial susținut de

Mulțumim!

NOTIȚE FUGARE LA O EXPOZIȚIE

FETE ȘI TRĂIRI - LUCIAN SIMIONCA

Ioan ASTĂLUȘ

Atins de aripa genialității acest copil oferă o lecție de virtuozitate stilistică, în cel mai clasic mod posibil. Cine vede lucrările fără să știe că sunt creația unui puști de 12 ani, are impresia că asistă la transpunerea plastică a unui talentat și înzestrat elev a lui Virgil

Tomuleț sau Ștefan Popa Popas.

Este de domeniul evidenței ha-
rul cu care se inspiră și desenează,
cu care surprinde, în tușe fine sau
grosiere, trăsături și caractere. De

dincolo de linii se aude o muzică
discretă, înțeleasă doar de cei ce
au răbdare să pătrundă mai adânc
decât urma lăsată de creion sau
cărbune.

Portretele lui Lucian Simionca
sunt instantanee grafice, cari-
caturi de excepție care ar putea face
față și unor exegeți ai domeniului,
fără a mai pune la socoteală faptul
că el începe să-și contureze stilul
propriu, pe care alții și-l câștigă
în 10-20 de ani de muncă. Nu-i
puțin lucru ca la această vârstă să
dispui de un asemenea portofoliu
de artist, să despășești până și cele
mai optimiste așteptări.

Pentru a ilustra mai elocvent
cele afirmate mai sus e necesară
doar o simplă vizionare a recentei
expoziții personale a lui Lucian
Simionca deschisă cu puțin timp
în urmă la "Atelierul de cafea" din
Piața Victoriei din Târgu-Mureș,
inspirat intitulată "Fete și trăiri".

Cu prilejul vernisării expoziției,
artistul Vasile Mureșan, care
mereu este exigent cu sine și cu
ceilalți, face un excurs plastic
în grafica expusă și-și declină
admirația pentru tânărul autor.
La simpla trecere în revistă a
lucrărilor el remarcă până și
bucuria cu care acest mic artist
desenează și face o previziune
care se va adevăra cu siguranță;
aceea că va depăși pe mulți dintre
cei ce încă se străduie să devină
un nume în artă.

Un discurs elegant și emoțio-
nant a fost cel al doamnei Monica
Russu, învățătoarea care l-a des-
coperit acum 4 ani și care a reușit
să dovedească faptul că în spatele
unei scânteii de genialitate stă
munca și perseverența. Domniei
sale i se cuvine o adâncă și sin-
ceră plecăciune. Lăudați fie cei
ce descoperă talente și le pun
în valoare, le redau strălucirea,

asemeni bijuteriilor ce șlefuiesc
diamnatele pentru a le face mai
prețioase.

Montura pentru aceste neste-
mate este familia lui de aur și, din-
colo e o apreciere pur personală,
sunt convins că va beneficia de o
binemeritată binecuvântare.
Mulțumiri și felicitări deopotrivă.

Ca fost și actual caricaturist
nu-mi rămâne decât să reînnoiesc
promisiunea, făcută la vernisaj,
să-l sprijin și să-l arăt lumii de
aici și de dincolo de zări. Este
un talent care trebuie susținut
și pus în valoare nu doar de
cei câțiva inimoși, cum sunt:

Dan Mașca sau Adrian Giurcea,
organizatorul, respectiv sponsorul
expoziției la care fac vorbire, ci
și de instituțiile de cultură. Sunt
convins că lucrurile se vor așeza în
matca lor firească, mai devreme
sau mai târziu, și tânărul artist
va beneficia de toate avantajele
oferite de o societate ideală.

Aceste notițe, din vârful pe-
niței înmuiată în beatitudinea
unui susținător de talente, se vor
doar o provocare la introspecție.
Expoziția lui Lucian Simionca te
îndeamnă și la introspecție...